

Сергеев Ю.В.,
керуючий партнер ТОВ «Юридичне бюро
Сергеевих», адвокат.
к.ю.н., доцент кафедри морського та
митного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»
(м. Одеса, Україна)

УДК 346.2:331.538.2

ДЕРЕГУЛЯЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: РИЗИКИ У СФЕРІ ПОСЕРЕДНИЦТВА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ МОРЯКІВ ЗА КОРДОНОМ

В статті висвітлені актуальні проблемні питання господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні за кордоном як потенційного об'єкта дерегуляції та спрощення умов ведення бізнесу в Україні на законодавчому рівні, зокрема в контексті спрощення адміністративних процедур регулювання господарської діяльності. Автором розглядається сучасне становище господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні моряків за кордоном, досліджуються тенденції регулювання даного виду діяльності шляхом аналізу положень відповідних міжнародних та національних нормативно-правових актів, а також прикладів зі світової практики. Розглядаються критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні за кордоном, та доцільність дерегуляції господарської діяльності у сфері посередництва у працевлаштуванні за кордоном у морському секторі. Автор звертає увагу на необхідність наявності на сучасному етапі розвитку української державності ефективного механізму регулювання діяльності з посередництва у працевлаштуванні моряків за кордоном, а також на відсутність альтернативних важелів контролю у даній сфері.

Ключові слова: дерегуляція, посередництво у працевлаштуванні, ліцензування, ліцензії на провадження господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні за кордоном, Конвенція МОП 2006 про працю в морському судноплаванні.

Сергеев Ю.В. Дерегулирование хозяйственной деятельности: риски в сфере посредничества в трудоустройстве моряков за рубежом. – Статья.

В статье освещаются актуальные проблемные вопросы хозяйственной деятельности по посредничеству в трудоустройстве за рубежом в качестве потенциального объекта дерегулирования и упрощения условий ведения бизнеса в Украине на законодательном уровне, в частности в контексте упрощения административных процедур регулирования хозяйственной деятельности.

Автором рассматривается современное положение хозяйственной деятельности по посредничеству в трудоустройстве моряков за рубежом, исследуются тенденции регулирования данного вида деятельности путем анализа положений соответствующих международных и национальных нормативно-правовых актов, а также примеров из мировой практики. Рассматриваются критерии, по которым оценивается степень риска от осуществления хозяйственной деятельности по посредничеству в трудоустройстве за рубежом, и целесообразность дерегулирования хозяйственной деятельности в сфере посредничества в трудоустройстве за рубежом в морском секторе. Автор обращает внимание на необходимость наличия на современном этапе развития украинской государственности эффективного механизма регулирования деятельности по посредничеству в трудоустройстве моряков за рубежом, а также на отсутствие альтернативных рычагов контроля в данной сфере.

Ключевые слова: дерегулирование, посредничество в трудоустройстве, лицензирование, лицензия на осуществление хозяйственной деятельности по посредничеству в трудоустройстве за рубежом, Конвенция МОТ 2006 о труде в морском судоходстве.

Sergiev Y. Deregulation of Economic Activity: Risks in the Field of Mediation in Employment of Seafarers Abroad. – Article.

The article deals with the topical problematic issues of economic activity on mediation in employment abroad as a potential object of deregulation and simplification of the business environment in Ukraine at the legislative level, particularly in the context of optimization of procedures for administrative regulation of economic activity. The author examines the current situation of mediation in employment of seafarers abroad, researches trends in regulation of the related economic activity by analyzing the provisions of the relevant international and national laws and regulations as well as experiences around the world. The criteria for assessing the risk of mediation in employment abroad, and feasibility of the deregulation in the field of mediation in employment abroad in the maritime sector are also considered in the article. The author draws attention to the need on the current stage of development of the Ukrainian statehood for an effective mechanism for regulating the mediation in employment of seafarers abroad, as well as the lack of alternative levers of control in this area.

Keywords: deregulation, mediation in employment, licensing, license for mediation in employment abroad, 2006 ILO Maritime Labour Convention.

Реформи у сфері державного регулювання господарської діяльності супроводжують Україну з часів здобуття незалежності та мають на меті забезпечення ефективного розвитку як підприємництва, так і економіки країни в цілому. Впродовж останніх двох років питання спрощення умов ведення бізнесу та зменшення регуляторного тиску не втрачає актуальності, про що, зокрема, свідчить ухвалення 23 серпня 2016 року Кабінетом Міністрів України оновленого Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності на 2016-2017 роки [1]. Водночас, неможливо не звернути увагу на внесення до такого Плану, в

межах спрощення адміністративних процедур регулювання господарської діяльності, завдання щодо скорочення видів діяльності, які підлягають ліцензуванню, що, в свою чергу, може створити суттєвий ризик виходу окремих сфер бізнесу з правового поля.

Мова йде про господарську діяльність з посередництва у працевлаштуванні за кордоном, скасування ліцензування якої несе загрозу для її законного здійснення суб'єктами господарювання, які виступають посередниками у працевлаштуванні моряків на судна іноземних власників.

Питання дерегуляції як одного з пріоритетних напрямів державної політики неодноразово ставали предметом дослідження у вітчизняній правовій науковій літературі, проте стосовно дерегуляції саме у сфері господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні моряків за кордоном даний аспект не досліджувався.

Сам термін «дерегуляція» не роз'яснюється законодавцем на нормативно-правовому рівні. У деяких наукових джерелах дерегуляцію визначають як систему заходів, спрямованих на зменшення втручання державних органів у господарську діяльність, усунення правових, адміністративних, економічних та організаційних перешкод у розвитку господарювання [2].

Як бачимо, дерегуляція має на меті зменшення втручання держави у господарську діяльність. Проте доцільність таких дій повинна бути обґрунтованою та сприяти якісному наданню послуг у всіх сферах господарювання, а не приносити зворотній ефект.

Аналіз сучасного становища господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні моряків за кордоном необхідно починати, насамперед, з вивчення положень відповідних міжнародних та національних нормативно-правових актів.

У 2006 році Міжнародною організацією праці була прийнята Конвенція про працю в морському судноплавстві, положення якої регулюють як питання зайнятості моряків, мінімальних стандартів на торговельному флоті тощо, так і діяльності у сфері посередництва у працевлаштуванні.

Відповідно до вимог Стандарту А1.4. Конвенції Міжнародної організації праці 2006 року про працю в морському судноплаванні, якщо на території держави-члена діють приватні служби набору й працевлаштування моряків, основна мета яких полягає в наборі та працевлаштуванні моряків або які набирають і працевлаштовують значну кількість моряків, то їхня діяльність здійснюється тільки відповідно до стандартизованої системи ліцензування або сертифікації або іншої форми регулювання [3].

Вищезазначеною Конвенцією передбачається, що ця система створюється, модифікується або змінюється тільки після консультацій із зацікавленими організаціями судовласників і моряків.

Необхідно зазначити, що хоча Україна і не ратифікувала дану Конвенцію, тим не менш, відповідно до Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на 2014-2017 року, що був затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р, одним із завдань визначено вирішення практичних питань щодо ратифікації та імплементації Конвенції Міжнародної організації праці про працю в морському судноплаванні 2006 року [4].

Серед національних нормативно-правових актів у сфері господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні за кордоном, на сьогодні залишаються чинними Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні за кордоном та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю), які були затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 1013 від 19 листопада 2008 року. Передбачається, що усі суб'єкти господарювання, які займаються діяльністю з посередництва у працевлаштуванні за кордоном, відносяться до суб'єктів з високим ступенем ризику. Такими критеріями є:

- загроза вчинення щодо особи шахрайських дій несумлінними ліцензіатами (пропозиція працевлаштування за кордоном на неіснуючі робочі місця), неправомірних дій

несумлінними іноземними роботодавцями (працевлаштування в іноземного роботодавця без оформлення трудових відносин):

- загроза стати жертвою торгівлі людьми (залучення до примусової праці за кордоном) [5].

Дані загрози є суттєвими, враховуючи, що за різними оцінками у світовому торговельному судноплаванні постійно працюють від 100 до 150 тисяч моряків – громадян України. Можливість нанесення шкоди правам, законним інтересам, в тому числі життю і здоров'ю громадян є найбільш важливою передумовою запровадження ліцензування.

Офіційна статистика обсягів трудової міграції громадян України за кордон показує, що у 2015 році кількість громадян, працевлаштованих суб'єктами господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні, становила понад 97 тис. осіб, з яких майже 80% були працевлаштовані за кордоном [6]. Послуги з посередництва у працевлаштуванні за кордон у 2015 році надавали 322 суб'єкти господарювання. Також необхідно відмітити, що у 1996 році кількість осіб, які працювали за кордоном становила 11, 8 тисяч, а до 2015 року ці цифри зросли у сім разів – до 76, 9 тис. осіб. Очевидно, що міграція українських трудових ресурсів постійно зростає.

Таким чином, скасування ліцензування без впровадження належної іншої форми регулювання державою діяльності служб найму та працевлаштування моряків може призвести до фактичної зупинки ведення діяльності посередників у працевлаштуванні моряків за кордоном та втрати українськими моряками позицій на іноземних суднах.

До того ж, кожна держава-член, яка ратифікувала Конвенцію МОП 2006 року про працю в морському судноплаванні (згідно з даними Міжнародної організації праці таких держав станом на сьогоднішній день налічується 79 [7]) вимагає, щоб судовласники суден, що плавають під її прапором і користуються послугами служб набору й працевлаштування моряків, розташованих у країнах або на територіях, на які не

поширюється сфера дії цієї Конвенції, забезпечували, щоб ці служби відповідали вимогам вищезгаданого Стандарту А1.4.

Досліджуючи ризики у сфері посередництва у працевлаштуванні моряків за кордоном, доцільно розглянути приклади зі світової практики. Так, моряки Республіки Філіппіни як однієї з держав-учасниць Конвенції, з метою виходу на міжнародний ринок праці звертаються за послугами у вітчизняні крьюінгові агентства. Філіппіни є однією з основних країн, що постачають трудові ресурси у сфері торговельного мореплавства, де більше 400 крьюінгових агентств беруть участь в працевлаштуванні більш ніж 200 тисяч моряків. Ці суб'єкти знаходяться під контролем органів державної влади, які регулюють їх через систему ліцензування та реєстрації. Тільки належним чином ліцензовані та акредитовані агентства мають право надавати послуги з посередництва у працевлаштуванні філіппінців для роботи за кордоном [8, с. 12].

Додатковими критеріями, що підтверджують необхідність ліцензування посередництва у працевлаштуванні за кордоном є необхідність кваліфікованого та професійного ведення такої діяльності в певних формах і певними способами, а також той факт, що даний вид діяльності носить екстериторіальний характер.

Доцільність ліцензування у сфері посередництва у працевлаштуванні за кордоном також слід розглядати і з точки зору її інформативної складової. Так, інформування клієнтів ліцензіатів про хід діяльності ліцензіата, збір відомостей про ліцензіатів протягом усього періоду здійснення ними ліцензованого виду діяльності дозволяють вчасно виявляти і запобігати вчиненню правопорушень у даній сфері та мінімізує ризики порушення прав та свобод людини загалом.

З врахуванням вищезазначеного можна виділити наступні ризики в процесі здійснення діяльності з посередництва у працевлаштуванні за кордоном у випадку дерегуляції:

- порушення прав і законних інтересів працевлаштованих осіб;
- збільшення кількості випадків шахрайства;

- створення компаній-одноденок та залучення осіб, що не мають жодного уявлення про специфіку надання послуг з посередництва у працевлаштуванні;
- нехтування міжнародними стандартами в сфері працевлаштування;
- ускладнення проблеми торгівлі людьми тощо.

Таким чином, можна зробити висновок, що на даному етапі розвитку української державності скасування ліцензування діяльності з посередництва у працевлаштуванні за кордоном виглядає завчасним, оскільки відсутні інші важелі контролю та не створено іншого ефективного механізму державного регулювання. Завданням держави у цьому контексті повинне бути всестороннє дослідження та врахування особливостей кожного виду діяльності, що підлягає ліцензуванню в Україні, що зробить можливим успішне проведення дерегуляції та досягнення безпечного економічного процвітання країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України; Розпорядження, План. Заходи від 23.08.2016 № 615-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/615-2016-%D1%80>
2. Колесніков О.А. Державна регуляторна політика та дерегуляція: господарсько-правовий аспект // Економічна теорія та право. 2016. № 1. С. 148-158.
3. Конвенція Міжнародної організації праці 2006 року про працю в морському суднопластві. Міжнародна організація праці; Конвенція від 23.02.2006. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/993_519
4. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Розпорядження Кабінету міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>
5. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні за кордоном та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю):

- Постанова Кабінету Міністрів України № 1013 від 19.11.2008 року.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1013-2008-%D0%BF>
6. Інформація щодо кількості громадян України, працевлаштованих за кордоном у 2015 році, суб'єктами господарювання, що мають ліцензію з посередництва у працевлаштуванні за кордоном (за даними звіту за формою №1-ПА). URL: <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=396808>
  7. Ratifications of MLC - Maritime Labour Convention, 2006 // Official site of International Labour Organization. URL: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:11300:0::NO::P11300_INSTRUMENT_ID:312331
  8. Desislava Nikolaeva Dimitrova, Roger Blanpain. Seafarers' rights in the globalized maritime industry // Series: Bulletin of comparative labour relations. vol.75. – Kluwer Law International, 2010. 150 p.
  9. Кількість громадян України, які тимчасово працювали за кордоном, працевлаштованих суб'єктами господарської діяльності, що мають відповідну ліцензію. URL: <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=396809>
  10. Карпачова Н.І. Стан дотримання та захисту прав моряків України: Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. – К., 2012. 208 с.
  11. Лесько О.Й., Глущенко Л.Д., Мещерякова Т.К. Деретуляція підприємницької діяльності та покращення умов ведення бізнесу в Україні // Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2016. № 1. С. 58-64.
  12. Ніпаліді–Іщик О. Деретуляція малого та середнього бізнесу як пріоритетний напрямок реалізації ефективної державної політики // Галицький економічний вісник. 2013. № 4. С. 28-33.
  13. Compendium of maritime labour instruments: Maritime Labour Convention, 2006., Seafarers' Identity Documents (Revised) Convention, 2003. Work in Fishing and Convention and Recommendation, 2007. – Geneva, 2008. 307 p.
  14. Laura Carballo Piñeiro. International Maritime Labour Law // Hamburg studies on maritime affairs, vol. 34. – Berlin: Springer, 2015. 326 p.
  15. Study on the Analysis and Evolution of International and EU Shipping // Final report, September 2015. – Zoetermeer, 7 September 2015. URL: <http://ec.europa.eu/transport/modes/maritime/studies/doc/2015-sept-study-internat-eu-shipping-final.pdf>

